

**A MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki
Bizottság**

2007. június 29. Szabadka

**Gábrity Molnár Irén:
Vajdasági felsőoktatási/kutatási
helyzetkép – társadalomtudományok**

**Fontos,
hogy a vajdasági magyar tudós elit
megfogalmazza:**

- 1. a saját tudásalapú regionális fejlesztési elképzeléseit,**
- 2. meghatározza a megvalósításhoz szükséges teendőket, prioritásokat,**
- 3. a műhelyek közötti együttműködés/munkamegosztás elvére építve a hálózatépítés alapjait,**
- 4. körvonalazza a realizáláshoz szükséges forrásstruktúrát (szerbiai, magyarországi és uniós csatornák).**

1. Tudományos tevékenység (magyarul is), a szerbiai állami oktatási rendszer keretében, vagy önálló tudományos műhelyekben zajlik, amelyeknek közeledni kellene!
2. Az összehangolt kutatási projektek kidolgozása - egy közös kutatási tervcsomag (kivitelezőket és forrásokat megjelölő kutatási terv) elkészítése.
3. A magyar intézmények működési bizonytalanságának megszüntetése miatt, fontosak a beruházások, kiszámítható tevékenységi támogatások.
4. A magyar és kétnyelvű felsőoktatás államilag támogatott finanszírozása nem megoldott, azaz az állami normatív támogatásba nem került be
5. A káderutánpótlás érdekében tervszerű tehetséggondozásra van szükség

Akikért fejleszteni kell a térség felsőoktatását és tudományát, a fiatalok!

A.) Újvidéki Egyetem (13 kar + 1 akadémia)

39.761 hallgató ebből 2.298 magyar, vagy 6,02%

B.) A vajdasági főiskolákon (9):

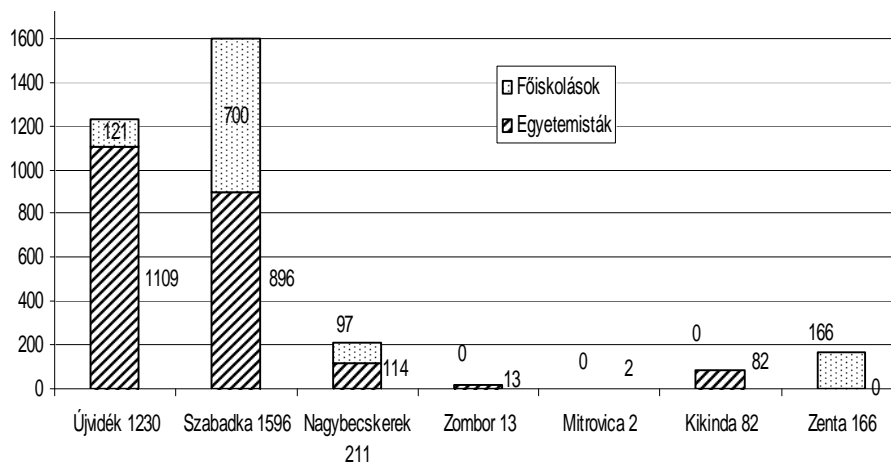
7.501 főiskolás, ebből 844 magyar, vagy 11,25%

**- a magyar hallgatók 15% tanul magyarul;
20% részben magyarul és 65% csak szerbül**

Egyetemi karok és főiskolák ahol órarendbeli magyar oktatás és kutatás is folyik (2006):

1. **Közgazdasági kar Szabadka**
(477 magyar hallgató és 24 magyarul tudó tanerő)
2. **Műszaki Főiskola Szabadka** (360 hallgató és 30 tanerő)
3. **Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar Szabadka**
(145 hallgató és 23 tanerő)
4. **Bölcsészettudományi Kar** (128 hallgató kb. 40 tanerő)
5. **Építőmérnöki Kar Szabadka** (58 hallgató és 18 tanerő)
6. **Művészeti Akadémia Újvidék** (17 hallgató és 4 tanár)
7. **Természettudományi Kar Újvidék**
(3 tantárgy összevont magyar csoport; kb. 20 tanerő)

A hallgatók területi megoszlása - 2005 - szakválasztáskor döntő a hallgató érdeklődése, az intézmény közelsége, a tanyelve.

Fiatalok bizonytalan jövőképe - Egyetem választáskor „kudarckerülő magatartás”

- n a legközelebbi városban tanul - szülői sugallat (költségkímélő megoldás) – Gyakori a fárasztó és költséges ingázás
- n magyar nyelven – energiakímélő
- n hálózathatás/városvonzás (tömb magyar térség)
- n alkalmi munka mellett, magán karokon, vagy kihelyezett tagozaton távoktatással próbálkozik
- n a magyar fiatal munkavállalók karrierje akadozik, ha a szerb nyelvtudásuk gyenge, vagy nem tudnak legalább egy világnyelvet is

Konklúzió:

- a magyar fiataloknál pluszenergia befektetése szükséges
- tudatos jövőépítés, a piacorientált szakválasztás
- integrálódás az európai felsőoktatási-kutatási térségbe

Vajdasági tanerő - 2005		FŐIS-KOLÁK (9)	KAROK (13)	ÖSSZESEN
TANÁROK, TANÁR- SEGÉDEK, SZAKMUNKA- TÁRSÁK	ÖSSZESEN	271	2 354	2 625
	MAGYAR	50 18,45%	146 6,20%	196 8,33%
		(legtöbb a szabadkai Műszaki Főiskolán)	(legtöbb Szabadkán a Közgazdaság. Tanítóképző)	

A **legtöbb** magyar hallgató a **közgazdász-, mérnöki (műszaki)- és tanító** képzésben vesz részt

A **pedagógia/tanár-, jogászképzés területén, a szociológia, pszichológia, történelem, művészet és a mezőgazdasági** képzésben a magyar hallgatók **alulreprezentáltak.**

Konkrét **célok**, megoldási alternatívák a vajdasági magyar felsőoktatási programhoz

A.) felsőoktatás - felzárkózni az európai rendszerhez és igazodni a szerbiai felsőoktatási reformhoz is

B.) a kutatások terén - intézményes megoldások:

- 1. Szabadkán: humán és társadalomtudomány központ*
- 2. Újvidéken: természettudományok kutatóközpontja*
- 3. Zentán: MNT alapította (2005) **Vajdasági Magyar Művelődési Intézet**, művelődésközpont, könyvtár*

A dilemma még marad dilemma:

- a) etnikai (kizárólag magyar tannyelvű) egyetemi modellre,**
- b) az Újvidéki Egyetem meglévő karain felfejleszhető (részlegesen anyanyelvű) kétnyelvű egyetemi modellre, vagy**
- c) a versenyképes (két tannyelvet bevezető, piacorientált, újonnan alapított intézmény keretein belül elképzelt) multietnikus egyetem modelljére van-e szükség Vajdaságban?**

Tudományos civil műhelyek

- 1. Magyarságkutató Tudományos Társaság (1991, Szabadka, elnöke Gábrity Molnár Irén),**
- 2. Vajdasági Magyar Tudományos Társaság (1999, Újvidék, elnöke Szalma József)**
- 3. Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium (2001, Újvidék, elnöke Csányi Erzsébet)**
- 4. Regionális Tudományi Társaság (2006, Szabadka, elnöke Ricz András)**
- 5. Széchényi Stratégiakutató és Fejlesztési Intézet (Tóthfalu, Hódi Sándor)**
- 6. Kiss Lajos Néprajzi Társaság (Szabadka, elnöke Raffai Judit)**

*Magyarországi oktatás-kutatás támogatások
Vajdaságba:*

- *nincs folyamatos, hosszú távú, intézményfenntartó támogatás*
- *csak alkalmi-kiegészítő támogatások érkeznek*
- *előnyös a magyarországi intézményes és szakértői közreműködés az oktatásszervezésben*
- *igény van a magyar–magyar szakértői csoportok folyamatos működtetésére a kutatásokban, pályázásokban*

Melyek azok az intézmények, finanszírozási formák és kisebbségi közösségépítő stratégiák, amelyek megerősíthetik a vajdasági magyar közösség identitását, javítja versenypozícióját, összhangba hozhatók a többségi társadalom elvárásaival?

Áthárítható-e a finanszírozás az EU-ra?

Túl kell-e, túl lehet-e lépni a „templom és iskola” identitásörző szerepén?

Mi a tudomány feladata?

Változó társadalmi légkör, támogatási politika

- n **Nem fenntartható a sok felaprózott kutatóműhely**
- n **Nincs egyeztetett programterv, párhuzamos tevékenységek folynak**
- n **Forráshiány miatt hálózatépítés igénye**
- n **Vajdasági prioritások meghatározása**
- n **Szabadka – Újvidék - Zenta háromszögkapcsolat és intézményes munkamegosztás**
- n **Régiós partnerkapcsolatok: Vajdaság+ Budapest, Szeged, Pécs, Békéscsaba, Kecskemét, Eszék, Temesvár+EU**

Jövőtervezés – alternatívák a társadalomtudományok területén

- n **Marad minden a régiben...**
- n **Változás 1: A civil szervezetek koncentrált szerepvállalása, a tudományos kutatók munkaidejük után vállalnak feladatokat.**
- n **Változás 2: A kisebbségi tudományművelést a magyar érdekeltségű (állami) felsőoktatási intézményekben érdemes összpontosítani és csak hiánypótlás esetében a civil tudományos társaságokra is támaszkodni.**
- n **Alternatív javaslat: Magyar Tudományos Központot tart fenn a Magyar Nemzeti Tanács.**

KONKLÚZIÓK:

- 1. A versenyképességre fókuszáljunk - minőségi és akkreditálható új felnőttképzési formákra**
- 2. A Kárpát-medencében szükségeltetik egy **nemzeti felsőoktatási stratégia és együttműködés** kidolgozása, az anyaországi és a határon túli szakemberek/műhelyek közreműködésével**
- 3. Regionális felsőoktatási tömörülés - felsőoktatási és kutatóintézeti hálózat kialakítása – a magyar nyelvű felsőoktatást egészében kell vizsgálni**
- 4. Regionális dokumentációs/kutatóintézeti Központ, a térség demográfiai, gazdaság-beruházási, oktatási, településfejlesztési, egészségügyi viszonyait vizsgálja, fejlesztési javaslatokat készít**

Köszönöm a figyelmet!

